

Un model d'autogestió de les activitats extraescolars en un centre d'educació secundària

■ **CARLES GONZÁLEZ ARÉVALO**

Llicenciat en Educació Física i Esports.
Professor de l'INEFC-Barcelona

■ **Paraules clau**

Transició educativa, Associació d'alumnes, autogestió, Activitats esportives, Centre de secundària obligatòria, Model esportiu extraescolar

Resum

Aquest article és un exemple de fins a quin punt el propi alumnat d'un centre de secundària es pot involucrar en un projecte de creació i dinamització d'una associació d'alumnes. Els resultats d'una investigació on es demostra la disminució de la participació de l'alumnat en activitats esportives fora de l'horari lectiu fa replantejar-nos una opció de model esportiu extraescolar que afavoreixi la participació de l'alumnat en la gestió i organització de les activitats dins l'entorn escolar, però fora de les hores lectives. Un ambiciós projecte que ha donat els seus fruits i que a més, pretén obrir una via de continuïtat per a tot l'alumnat entre l'Educació Física escolar i els clubs esportius, gimnasos o entitats que ofereixen pràctica esportiva en edat escolar fora de l'escola.

Introducció

Aquesta experiència arrenca el curs 99-00 però, tot plegat va començar un temps abans i a partir de tres moments diferenciats, però íntimament relacionats. El primer arran d'un treball d'investigació al voltant de la pràctica esportiva dels joves de 12 anys en horari extraescolar en passar de Primària a Secundària. El "Congrés de l'Esport i l'Educació Física en edat escolar a la ciutat de Barcelona" que es va celebrar el 1998 va ser un segon punt de partida. Algunes de les conclusions a què es va arribar donaven una possible sortida als joves com a gestors de la seva pròpia activitat. Tot això, juntament amb altres experiències, com ara la realització de crèdits variables a l'ESO, que donaven protagonisme als alumnes, organitzant i autogestionant activitats lúdiques i esportives van ser els trets de sortida d'aquesta apassionant aventura que volem compartir amb tots vosaltres.

Així doncs, hem dividit l'article en quatre parts: les tres primeres constitueixen els tres punts de partida assenyalats i la quarta l'experiència desenvolupada, que va consistir en el disseny d'un model d'autogestió de les activitats extraescolars d'un centre de secundària per part del mateix alumnat.

Abstract

This article proves to which extent the students of a secondary education school can create and get involved into a Students Association. It's the result of an investigation that shows that the decrease of the students' participation in sports activities after school makes rise again the subject of a sports option after school, that favors the participation of the students in the management and organization of the activities, within the school environment, but after the class schedule. It is an ambitious project that has proved to be fruitful and that, moreover, tries to open continuity to the whole body of students in Physical Education at schools, sport clubs, gyms or other entities which offer sport activities to young students outside the environment of their own school.

Key words

Educative transition, Students' Association, Self management, Sport activities, Center of secondary compulsory education, After-school sports pattern

Punt de partida 1: "El pas de l'educació primària a l'educació secundària obligatòria: un motiu de canvi en la relació del jove amb l'esport?" (C. González, 1999)

Aquest projecte d'investigació neix a partir de dues consideracions: una constatació i una inquietud professional. La constatació és una situació real: l'Ajuntament de Montmeló (municipi en el qual es va desenvolupar l'experiència) assegura des de fa uns anys que el nombre de nois i noies que practiquen esport en horari extraescolar (tant a les escoles com als clubs, i a les instal·lacions municipals) ha baixat considerablement, sobretot a partir dels 12 anys. Els tècnics de l'Ajuntament comenten que si bé abans el "trencament" amb l'esport extraescolar es produïa als 14 anys, ara aquest tall es produeix als 12 anys, coincidint amb la incorporació d'aquests alumnes a l'Educació Secundària Obligatòria.

Aquest fenomen és generalitzable al conjunt del comportament esportiu dels joves (De M. Knop, 1996; N. Puig, 1996; M. Sisjord, i B. Van Reusel, 1997).

A partir d'aquesta constatació, sorgeix la inquietud professional: donar resposta a aquesta preocupació, conèixer-ne les causes i posar-hi remei, tot afavorint que la majoria de joves s'interessin per la pràctica d'activitat física fora del marc obligatori de l'institut.

"D'altra banda, cal destacar que la hipòtesi de la investigació es basa en el fet que la pràctica esportiva juvenil està molt relacionada amb el procés de socialització dels seus protagonistes; no l'hem de considerar com un fet aïllat, sinó profundament lligat als esdeveniments que marquen la transició de la infància a la vida adulta" (N. Puig i M. Masnou, 1990, p. 219).

Aquesta cita descriu perfectament els components del nostre marc teòric: La pràctica esportiva juvenil (marcada pel propi itinerari esportiu de cada jove) es troba molt lligada amb el procés de socialització dels seus protagonistes (Puig i Zaragoza, 1990); no l'hem de considerar com un fet aïllat, sinó profundament lligat a les transformacions que produeix una transició educativa molt important: el pas de l'educació primària a la secundària. O dit d'una altra manera, el pas de l'edat infantil a l'adolescència.

La transició educativa com a clau interpretativa dels comportaments

En general, s'entén per "transició" un canvi caracteritzat per una notòria discontinuïtat respecte del passat.

Transitar suposa passar d'una etapa a una altra, fer-se gran, diferent, canviar d'estatus, tenir altres exigències, noves il·lusions, noves perspectives... Es tracta d'un estat insegur enmig de dues seguretats: en canviar d'etapa se senten una mica sols, insegurs, estranys... encara que sigui provisionalment, fins que aconsegueixen adaptar-se a la nova situació.

La coincidència del final i l'inici d'una etapa evolutiva (el pas de l'etapa infantil a l'etapa adolescent) amb el final i el principi d'una etapa de caràcter educatiu (el pas de l'etapa de Primària a l'etapa de Secundària) es converteix en una transició especialment delicada perquè se sumen

massa components de canvi alhora (Funes, 1999, p. 14-18).

"El alumno, cuando pasa a un centro de Secundaria, cambia no sólo de contenidos, asignaturas o profesores, sino también de sistemas de reglas, usos, costumbres y relaciones" (San Fabián Maroto, 1999, p. 25).

A continuació us trobareu una llista dels canvis que són viscuts pels mateixos alumnes amb el trànsit de Primària a Secundària als dotze anys.

- Accés a l'ensenyament secundari obligatori (1r d'ESO). Amb el pas de Primària a Secundària als 12 anys s'acceleren una sèrie de situacions que abans, amb el sistema educatiu anterior, es vivien als 14 anys, coincidint amb 8è d'EGB, és a dir, en un moment més avançat del procés de socialització.
- Es produeix un canvi de centre. Hi ha pocs centres que tinguin la Primària i la Secundària en un mateix edifici. Les excepcions responen a models d'escoles privades, normalment històriques religioses.

"El funcionamiento, la cultura, institucional y la organización de los institutos se encuentran excesivamente distantes del mundo escolar de Primaria; y el hecho de cursar Primaria y Secundaria Obligatoria en el misma escuela es un factor que facilita el éxito, al menos académico, de algunos alumnos" (Funes, 1999, p. 18).

- Passen d'un ensenyament organitzat d'una manera més generalista, centrat en l'alumne, a un ensenyament més especialitzat, centrat en l'assignatura: el més important són els continguts curriculars, el programa, el llibre de text... (San Fabián Maroto, 1999, p. 25-30).
- Canvi en el rol a l'escola: passen de ser els "més grans" de Primària a ser els "més petits" de Secundària (han de conèixer en el mateix edifici amb companys de fins a 18 anys). Alguns alumnes esperen el canvi amb il·lusió (estan avorrits de l'escola primària) però per a

d'altres suposa un trauma passar a "l'escola dels grans".

- Els pares tenen molt menys contacte diari amb l'escola secundària que amb l'escola primària.

"Para los padres, los profesores de secundaria suelen tener nombres pero no caras" (Waddell, 1994, p. 37).

- Els pares acostumen a implicar-se en l'organització d'activitats extraescolars a Primària mitjançant les AMPAS. Quan els seus fills accedeixen a Secundària, es deslliguen de la gestió de les activitats extraescolars.
- Necessitat de prendre decisions sobre la pròpia formació: és la primera vegada que els alumnes han de decidir part del seu currículum. Fins ara el currículum dels alumnes era un aspecte totalment tancat per l'administració. Amb la inclusió dels anomenats "crèdits variables" (part variable del currículum oficial) el jovent de 12 anys comença a decidir per sí mateix, amb l'ajut de la família i del suport de l'acció tutorial, segons els seus interessos i necessitats.
- Canvis en la relació professorat-alumnat: en l'etapa de Primària els alumnes acostumen a tenir un "mestre generalista" que els dóna la majoria de les assignatures (tot i que n'hi ha algunes, poques, que són impartides pels mestres especialistes) i atén a un grup específic d'alumnes. Això suposa una metodologia d'ensenyament, una forma de comportament, una personalitat, unes "manies" determinades... Ara, a Secundària, tindran un professor per assignatura. Deu professors diferents amb deu "històries" diferents. Es tracta del pas d'una relació més familiar a una altra en la qual el contacte és més distant. Adaptar-se a aquesta nova forma de funcionar no resulta gens fàcil amb 12 anys (abans aquest fet s'esdevenia als 14 anys).
- L'organització de l'escola primària convida al control (mestres, pares...); en canvi, a l'institut és fàcil deixar-se arrossegar per un aparent "descontrol". Amb el pas a secundària augmenta el

grau de llibertat de l'alumne, d'alguna manera, guanya independència. Potser aquesta nova situació demana més ordre a nivell intern (menys mobilitat a l'aula i per tant més control de moviments), però deixa més llibertat a l'exterior (Gimeno Sacristan, 1996, p. 95-101) L'alumne no se sent tant "pressionat" pel mestre o pels pares... fins i tot pot arribar a passar desapercebut. Un detall que crida l'atenció són determinats hàbits d'ordre i disciplina que porten de l'escola i que acaben desapareixent de l'institut a les poques setmanes. Per exemple, tenen el costum de posar les cadires al damunt de les taules quan acaben les classes, llencen els papers a les papereres, aixequen la mà per parlar, controlen l'esborrador i el guix...

A l'institut no tenen "sentiment d'aula". Ja no és la seva aula. No viuen aquest espai com a propi. És un espai de pas que, a més, és compartit amb altres grups que van a fer alguna altra assignatura.

- A més hi ha grups d'alumnes que han de fer front a una "doble transició": ens estem referint als alumnes en desavantatge sociocultural. Alguns centres reben alumnes que han de superar obstacles afegits: una llengua diferent de la materna, una cultura diferent, problemes familiars, econòmics...

Amb el rerefons dels canvis que hem assenyalat sobre els joves de 12 anys i que afecten llur socialització, serà més fàcil d'entendre els seus comportaments esportius.

Resultats de la investigació

En aquest apartat us farem un resum de les conclusions més importants a les quals vam arribar en finalitzar l'estudi i que marquen una línia d'actuació posterior.

- L'anàlisi de les entrevistes realitzades demostren que la transició educativa que suposa passar de 6è de primària a 1r d'ESO és viscuda com a traumàtica. L'organització de l'escola primària, la relació de l'alumne amb els

mestres i els temors transmesos pels més grans són aspectes que fan que l'alumnat es faci una idea del salt a secundària com d'un "salt al buit", amb desconcert, desconfiança i, fins i tot, por a la incertesa. Podem afirmar que els alumnes que passen a secundària amb només 12 anys estan en un moment delicat del seu procés de socialització i afronten el canvi amb més dificultats.

- Saltar a un nivell acadèmic superior provoca que gran part de l'alumnat hagi d'interrompre el seu itinerari esportiu (Puig, 1996) per l'increment de la dificultat i per la sensació que hi ha un major grau d'exigència i, per tant, que calen més hores de dedicació al treball acadèmic.

Una dada important és que tots els alumnes entrevistats han practicat activitats esportives en algun moment de la seva vida. Els qui no practiquen esport en l'actualitat es van deslligar en passar a secundària. En canvi, els qui actualment realitzen pràctica esportiva han continuat practicant l'esport de sempre malgrat el canvi d'etapa.

- La competició es converteix, una vegada més, en el "leitmotiv" de la pràctica esportiva dels joves: manifesten que els agrada competir, parlen de moments bons i dolents en la competició, alguns van deixar altres activitats esportives perquè no competien... Pel que fa als qui porten practicant un esport des de petits, estan federats i tenen un cert nivell de pràctica, el pas a secundària no ha afectat aquesta activitat i no es plantegen deixar de practicar-lo

Els joves que no són gaire hàbils en la pràctica esportiva, que sovint són rebutjats pels entrenadors, que tenen gairebé tancades les possibilitats de practicar un esport competitiu (a Montmeló l'oferta es troba restringida al futbol o al bàsquet) i que practiquen esport per ocupar el seu temps lliure, tendeixen a deixar la pràctica esportiva en passar a secundària.

Sembla ser que el simple fet de practicar activitat física per passar-ho bé, per ocupar el temps de lleure o

per mantenir un estat de salut, no és suficient perquè els joves puguin gaudir dels beneficis de la pràctica esportiva.

Punt de partida 2: Congrés de l'Esport i l'Educació Física en edat escolar a la ciutat de Barcelona, 1998

Amb el lema "Imagina una escola més esportiva i un esport més educatiu", es van definir els objectius del Congrés de l'Esport i l'Educació Física en edat escolar a la ciutat de Barcelona en tres grans blocs:

- Situació actual de l'EF i l'esport en edat escolar a la ciutat de Barcelona.
- Potenciar el debat ciutadà entorn del tema de l'esport en edat escolar.
- Establir eixos estratègics i les línies d'actuació, encaminats a fomentar els valors educatius de l'esport.

Línies d'actuació

- "Donar a l'alumnat el poder d'actuar: passar de l'esport per a ells i per elles a l'esport amb ells i amb elles. Afavorir els processos de participació de l'alumnat en la presa de decisions i en totes les funcions de l'organització. Tots han de ser membres actius i els joves i les joves han de ser, a més, protagonistes en la construcció de l'associació esportiva en el centre escolar propi. De consumidors de l'esport, els esportistes esdevenen aprenents de la responsabilitat col·lectiva, de l'exercici de la llibertat i de l'autoorganització democràtica: ciutadans actius i responsables. L'esport escolar esdevé un espai nou de relació entre professorat i alumnat i de nous vincles entre joves i adults"

Propostes

- "Que el professorat d'educació física orienti, coordini i impulsi l'activitat física extraescolar i, en el cas concret de l'ESO, fomenti la creació d'associacions esportives del mateix alumnat que facilitin l'autoorganització".

- “Instituir un procés de constitució d’associacions esportives d’alumnes als centres de secundària. Establir una xarxa de coordinació de ciutat entre tots els alumnes de secundària. Cal preveure la participació d’exalumnes en aquestes organitzacions, que també poden preveure activitats culturals de lleure”.

Punt de partida 3: Les primeres passes cap a l'autogestió d'activitats esportives

Una sèrie de petites experiències d'autogestió d'activitats ens van animar a pensar que seria possible confiar en els joves i que, ben orientats i sobretot motivats, són capaços de fer moltes coses.

La més rica va ser la proposta d'un crèdit variable (currículum optatiu) de l'àrea d'Educació Física titulat “Planificació, Organització i execució d'una festa recreativa” (I. Gelabert; C. González i M. González, 1995), on els alumnes que escollien aquest crèdit organitzaven una festa recreativa per a tota la resta de companys del centre un dia concret. L'èxit de la proposta va adquirir tal dimensió que a partir de la primera edició es va “institucionalitzar” el dia de la festa recreativa, a final de curs, i va esdevenir des d'aleshores un dia lectiu de caire festiu. A l'IES Montmeló aquest crèdit va per la cinquena edició i els resultats han estat molt favorables.

Una experiència innovadora: Un model d'autogestió de les activitats extraescolars per alumnes de secundària

A partir dels tres punts de partida assenyalats anteriorment, l'IES Montmeló es planteja una opció que pretén donar resposta a les línies d'actuació i conclusions

del Congrés que s'han esmentat en el seccion apartat d'aquest article.

Objectius generals

1. Crear l'Associació d'Alumnes de l'IES Montmeló.
2. Fomentar l'associacionisme entre els joves.
3. Dissenyar una oferta complementària d'activitats extraescolars per a la comunitat escolar (esportives i/o culturals).
4. Facilitar l'accés a la pràctica d'activitats extraescolars a tots els joves de Montmeló, sobretot en la vessant lúdica i de salut.
5. Garantir una certa continuïtat entre l'oferta d'activitats de les escoles de Primària i les de l'IES.

Què es va fer?

Aquestes són les passes que vam seguir per posar en funcionament l'Associació d'Alumnes de l'IES Montmeló:

1. Fer un recull normatiu¹ que d'alguna manera ens donés el suport legal necessari per continuar endavant amb el projecte. Es van extreure tots els articles que feien referència a les associacions d'alumnes des de la LODE de dret a l'educació (1985) fins a la LOGSE d'ordenació general del sistema educatiu (1990), passant pel ROC (reglament orgànic dels centres de secundària) de 1996.

Un altre punt de referència important és la llei 7/1997, de 18 de juny, d'associacions (DOGC núm 2423) i el decret 197/1987, de 19 de maig, d'associacions d'alumnes.

2. Rebre assessorament (fiscal, comptable, jurídic, publicacions...).

Hi ha entitats que s'encarreguen d'assessorar associacions i que ens poden ajudar a gestionar la nostra associació. En el nostre cas, ens vam adreçar a aquestes dues entitats, que disposen d'un servei gratuït d'assessoria legal, jurídica, econòmica... a disposició dels joves:

- Casal d'Associacions Juvenils de Barcelona.²
- Centre d'informació i serveis a l'estudiant de Catalunya (CISEC).³

3. Fundar legalment l'associació d'alumnes:

S'havia d'escollir una Junta Directiva d'entre els alumnes interessats a formar-ne part i es va aixecar l'acta fundacional de l'associació (cal la signatura de tres persones adultes). En aquest sentit, la implicació de l'AMPA va ser total, perquè els alumnes eren menors de 18 anys i legalment necessitàvem la signatura de tres persones adultes.

Un cop fundada l'associació només calia aprovar-ne els estatuts. Aquí teniu un quadre resum amb els aspectes més destacables (vegeu figura 1).

- FIGURA 1.
Resum dels estatuts d'una associació d'alumnes.

Fundació

- Mínim 3 persones majors d'edat
- S'escull la JUNTA DIRECTIVA

Socis

- Alumnes matriculats: establir una quota
- Drets i deures
- Condició i pèrdua de la condició de soci

Òrgans de govern

1. Assemblea general de socis:
  - Ordinària: mínim un cop l'any
  - Extraordinària: proposada per la Junta Directiva o bé pel 10 % dels socis.
2. Junta directiva (per a 2 persones)
  - Fins a 8 persones
  - Reunió una vegada al mes
3. Òrgan gestor
  - La Junta designa l'Òrgan Gestor: compost per 3 persones majors d'edat.
  - Supleixen els òrgans rectors.
  - Vetlla per la correcta gestió econòmica.

Mitjans Econòmics

- Quotes obligatòries.
- Aportacions voluntàries.
- Subvencions.

¹ Al final de l'article pot trobar-se aquest recull normatiu útil per a garantir la viabilitat del projecte.

² Es pot visitar el Casal a aquesta pàgina web: <http://www.casalbcn.info/casal/ct/index.htm>

³ Es pot visitar el Centre d'Informació a aquesta pàgina web: <http://www.cisec.org/>

4. Establir lligams de col·laboració amb totes les entitats de Montmeló.

Una altra qüestió a resoldre era parlar amb les entitats del poble per donar-nos a conèixer i establir possibles relacions i convenis amb l'Ajuntament, les escoles de Primària, l'AMPA de l'IES, la Direcció de l'IES... (cessió d'instal·lacions, personal...).

5. Passar una enquesta sobre els hàbits de la pràctica esportiva dels alumnes de l'IES.

Els mateixos alumnes que van formar part d'aquella primera Junta Directiva van elaborar una enquesta per intentar conèixer la repercussió que podia tenir la iniciativa i sobretot saber quin tipus d'activitats es podien oferir. La resposta va ser esperançadora: van contestar un total de 400 alumnes. Podríem destacar, com a conclusió significativa, l'alt grau d'acceptació de la proposta, atès que molts alumnes van manifestar la seva intenció de pertànyer a l'associació.

6. Dissenyar una oferta d'activitats extra-lectives a la comunitat escolar.

Tenint en compte les propostes recollides en l'enquesta i essent conscients que la nostra oferta havia de ser complementària a la que es feia al poble, vam fer una primera proposta de possibles activitats a realitzar. En aquest sentit, cal fer una reflexió prèvia. Una de les activitats que més èxit va tenir a les enquestes va ser la possibilitat que l'IES pogués participar en alguna competició externa contra altres instituts. Tot i ser així, vam considerar que portar a terme aquesta activitat suposava un problema organitzatiu important, car l'enfrontament amb altres instituts suposava desplaçaments fora del poble, obertura del centre en dissabtes... Vam pensar que no calia ser massa ambiciosos en aquesta primera fase.

Amb quines instal·lacions comptàvem?

Gràcies a la col·laboració i les facilitats de la direcció del centre, vam tenir a la nostra disposició les instal·lacions de l'IES: vestidors, poliesportiu i pistes exteriors, biblioteca, aules d'informàtica, cantina, aula d'idiomes...

A més, vam demanar a la direcció un espai físic com a espai de treball de l'Associació. Es va habilitar una aula com a local de l'Associació d'Alumnes a l'IES amb un petit mobiliari per guardar documentació i material divers.

A més, fruit de les excel·lents relacions amb l'ajuntament, vam tenir la possibilitat d'utilitzar algunes de les seves instal·lacions per a les nostres activitats.

Proposta d'activitats esportives

- Activitats no competitives:
  - ◆ Es va fer una activitat poliesportiva que permetés practicar en situació real i amb un component més lúdic, tot allò que es treballa des de l'àrea d'Educació Física.
  - ◆ També es va posar en marxa una activitat de patins en línia i *skate*.
  - ◆ Una activitat amb molt d'èxit va ser una combinació de modalitats esportives amb suport musical: concretament aeròbic i *funky*.
  - ◆ Lligues internes interclasses o inter-cursos d'un o més esports en la franja dels dimecres al migdia, aprofitant que les classes finalitzaven a les 12.30 hores.
  - ◆ Activitats puntuals: organització de diades de l'esport (fi de trimestre, fi de curs, torneigs de 3x3 ...).

Activitats culturals

- Organització d'un taller d'iniciació a la dramatització i un taller d'informàtica centrat en l'ús d'Internet
- Organització de concursos de dibuix, literaris...
- Organització de xerrades, conferències, debats...
- Dinamització d'un espai propi de l'associació dins la revista de l'institut.
- Obertura de la biblioteca a l'hora del pati i també en horari no lectiu.
- Col·laboració amb la tutoria d'activitats complementàries en dies de caire festiu, tan assenyalats com "el dia de Castanyada", Nadal, Carnestoltes, Sant Jordi, les activitats esportives de l'últi-

ma setmana de curs, la festa recreativa del crèdit variable de 4t d'ESO...

- Col·laboració en l'organització dels viatges de fi de curs.
- Col·laboració amb actes organitzats per l'ajuntament: "Trobada d'entitats a favor de la solidaritat", "Mitja maratón Montmeló-Montornés", "Parc de Nadal"...
- Participació de l'associació d'alumnes en el Consell de delegats (delegats de curs i alumnes membres del Consell Escolar).

En la *figura 2* podeu trobar la temporalització de les activitats que es van posar en marxa entre els mesos d'abril, maig i juny de 2000.

Com es van aconseguir els ingressos?

Quotes

L'aspecte econòmic és un tema sempre preocupant i ens havíem de plantejar com resoldre'l. Una part important dels ingressos procedien de les famílies. D'una banda, de les quotes per ser soci de l'Associació i d'una altra de les mateixes activitats. Totes dues quotes havien de ser molt baixes, amb la intenció de cobrir les despeses mínimes de funcionament.

Ajuts

Econòmicament l'AMPA de l'IES també va ser un punt de referència. Sempre estaven darrere per ajudar-nos allà on a vegades nosaltres no podíem arribar.

L'ajuntament i la direcció de l'IES ens van proporcionar recursos materials i d'equipaments que indirectament suposen un estalvi econòmic important.

Subvencions

La Generalitat de Catalunya ofereix cada any subvencions en forma d'ajut econòmic a les associacions d'alumnes de centres no universitaris. Igualment el Consell Comarcal del Vallès Oriental també ofereix ajuts a experiències relacionades amb els joves de la comarca. En aquesta línia, el febrer de l'any 2000, aquest Consell va atorgar a l'Associació una subvenció de 50.000 pessetes (300 €) per haver donat

suport a un “projecte pedagògic o iniciati-va de millora de la qualitat de l’ensenyament, tenint l’alumne com a eix central”.

Altres

Tot i que vam pensar en la possibilitat de gestionar la Cantina (el centre té un espai dissenyat per a aquesta funció) problemes de caire organitzatiu ho van fer impossible.

Hi ha una altra font possible d’ingressos atípics, en moments puntuals o durant el curs: venda de samarretes, gorres, adhesius... que a més permeten vendre la imatge de l’Associació.

Problemes previstos

En dissenyar el model de funcionament de l’Associació vam detectar una sèrie de punts febles que vam tenir en compte i als quals calia donar una sortida viable.

L’assegurança

Un primer tema que ens va preocupar des del principi va ser la responsabilitat civil de l’alumnat que realitzava activitats dins l’institut, però fora d’hores lectives. En un

primer moment l’AMPA va considerar la possibilitat que es pogués fer una autorització del pare/mare conforme es feia responsable davant un accident, tot i que a la vegada la intenció anava cap a la possibilitat de contractar una pòlissa d’assegurances a una empresa asseguradora.

La responsabilitat: a l’hora d’obrir i tancar portes, claus, alarmes...

Va ser fonamental la implicació de l’AMPA en el projecte. Des d’un principi i des d’un punt de vista legal, sempre havia d’haver una persona més gran de 18 anys quan hi hagués activitats. A l’hora de confeccionar els horaris de les activitats, la prioritat era tenir una mare o un pare disposats a fer-se càrrec de les activitats. Aquesta persona vetllava per l’obertura i tancament de portes, alarmes...

La neteja dels diferents espais

Des del punt de vista organitzatiu la neteja del centre ens podia suposar un problema si no pensàvem en aquest aspecte. D’alguna manera les activitats i els espais que ocupaven eren una prioritat. Parlant amb

l’empresa que feia la neteja del nostre IES vam arribar a pactar un ordre de neteja d’espais compatible amb la nostra proposta

Cura del material i dels espais

A més de la mare o el pare responsable hi havia d’haver un alumne responsable de l’associació que fes tasques de coordinador general de les activitats: organitzar els espais, vetllar pel bon funcionament de les activitats, vetllar pel bon ús del material i les instal·lacions, d’obrir i tancar vestidors...

La manca de formació dels monitors

Aquest era un tema especialment preocupant. Una estructura així requeria uns tècnics amb un mínim de formació, però també una sensibilització especial vers el fet de pertànyer com a voluntari a una associació i disposats a responsabilitzar-se del que suposava treballar desinteressadament al seu servei. D’una banda, vam seleccionar alumnes que disposaven d’una titulació concreta (dins o fora de l’associació, que estiguessin disposats a col·la-

■ FIGURA 2. Proposta d’activitats (abril, maig i juny de 2000).

	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES
De 12:45 a 13:45			Lliga interna (futbol sala i bàsquet) Taller de Jocs Expressius		
De 13:45 a 14:30			Lliga interna (futbol i bàsquet) Taller de Jocs Expressius		
De 17:15 a 18:15	Escola poliesportiva (voleibol, handbol, tennis taula, hoquei...) (2 monitors)	Aeròbic/Funky i Jazz (rotació) Patins <i>in line</i> Malabars	Escola poliesportiva (Voleibol, Handbol, Tennis taula, Hoquei...) (2 monitors)	Aeròbic/Funky i Jazz (rotació) Patins <i>in line</i> Malabars	
De 18:30 a 19:30	Internet 1	Internet 2	Internet 1	Internet 2	

borar) i d'una altra els oferíem la possibilitat de formar-se. En aquest sentit, una part del pressupost de l'associació estava pensat per cobrir parcialment o totalment cursos de formació als quals es poguessin inscriure els monitors col·laboradors. Durant aquesta primera experiència, hi va haver dues alumnes que van realitzar un curs d'aeròbic subvencionat per la mateixa associació

La manca de continuïtat del model

Potser estem davant d'un dels punts més delicats del model. Tothom sap que projectes com aquest depenen molt de les persones que s'hi posen al davant. Però també sabem que en aquest cas les persones, sobretot els alumnes i les mares o pares dels alumnes, no sempre estaran a l'IES. Un dia o un altre se n'aniran. Per poder resoldre aquesta problemàtica vam pensar que hi hagués una renovació anyal de la Junta Directiva, amb representació de tots els nivells a partir de 2n cicle. D'aquesta manera, a mesura que van sortint alumnes perquè acaben 2n de batxillerat, n'entren de nous a partir de 3r d'ESO i, d'aquesta manera, continua la rotació. També l'experiència ens diu que els alumnes, quan arriben a 1r i sobretot, a 2n de batxillerat, tenen molta feina lectiva que impossibilita que puguin dedicar gaires hores a l'Associació.

A mitjà/llarg termini i essent molt ambiciosos, la idea que permetria una continuïtat pràcticament assegurada seria que alumnes que han deixat l'institut, com a exalumnes tinguessin l'oportunitat de continuar col·laborant amb l'Associació. Tot un repte de futur.

Valoració de l'experiència

Tots els qui d'una manera o una altra estem lligats al món de l'ensenyament sabem que l'educació no passa per un dels

seus millors moments. Tot són crítiques (a la LOGSE, a la Llei de Qualitat de futura implantació, al professorat, als equips directius...) i des de tots els àmbits de la comunitat educativa: pares i mares, professorat, alumnat...

Potser un dels discursos més de moda és el que diu que l'alumnat no té interès per res, que no té iniciatives, que no vol participar en res relacionat amb l'institut, que no és responsable...

L'IES Montmeló no és un institut "ideal". Algú pot pensar que l'experiència ha estat realitzada en un marc idíl·lic, amb alumnes brillants... És un centre molt normal, on hi ha alumnes amb baix rendiment acadèmic, alumnes que no volen ser-hi, però s'hi veuen obligats fins als setze anys i que, en alguns casos, generen conflictes... Tanmateix, ens trobem amb alumnes que mostren interès pels seus estudis, responsables, participatius...

Precisament com a professor penso que aquesta experiència ha estat la més enriquidora de la meua trajectòria professional, perquè he pogut constatar que amb dedicació i motivació pots extreure tot el potencial que porta dins l'alumnat. Ells han estat, són i seran els grans protagonistes d'aquesta meravellosa aventura pedagògica. Potser experiències d'aquest tipus fan possible col·laborar en l'adquisició de les famoses competències bàsiques de què tant parla l'administració educativa. Potser l'Educació Física pot contribuir-hi més del que els polítics creuen. Aquest és un bon exemple.

"Si pensem com era la vida al centre abans i després de la creació de L'AA podem parlar del que aquesta significa per l'IES Montmeló.

Així observem com la permanència dels alumnes s'allarga en el temps, els veiem com en acabar les classes, de forma autònoma, organitzen activitats pels altres companys, omplen l'espai amb anuncis, convocatòries i reunions. Demanen, ofereixen i col·laboren. És un brogir de rialles, nervis i sobretot de satisfaccions.

La creació d'un espai real de comunicació entre l'alumnat i la institució permet la canalització d'inquietuds, promou la cooperació, incentiva la participació en les diverses activitats que es realitzen al llarg del curs i fomenta l'estimació del centre fent seu el dia a dia." (M. Eugènia Anta i Ten, directora de l'IES Montmeló)

Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona (1998): Una escola més esportiva i un esport més educatiu. En *Conclusions del Congrés de l'Esport i l'Educació física en edat escolar a la ciutat de Barcelona*, Barcelona: Institut d'Educació i Direcció d'Esports, Ajuntament de Barcelona
- Funes, J. (1999): El desarrollo evolutivo de los chicos y las chicas. A *Cuadernos de Pedagogía*, (282), p. 14-18
- Gelabert, I.; González C. i González, M. (1995): Planificación, Organización y ejecución de una fiesta recreativa. A *Puntos Educación física y Deportes* (40), p. 39-44
- Gimeno Sacristán, J. (1996): *La transición a la educación secundaria*. Madrid: Ediciones Morata.
- González, C. (1999): El pas de l'Educació Primària a l'Educació Secundària Obligatoria: un motiu de canvi en la relació del jove amb l'esport? *Programa de Doctorat bienni 97-99*, INEFC-Barcelona, (setembre).
- Knop, M. de, i altres (eds.) (1996): *Worldwide trends in youth sport*, Campaign, Human Kinetics Publishers.
- Puig, N. i Zaragoza, A. (1990): *Oci, esport i societat*, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU).
- Puig, N. (1996): *Jóvenes y deporte*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, Secretaria General del Deporte.
- San Fabián Maroto, J. L. (1999): La escolaridad obligatoria: transiciones y tradiciones. En *Cuadernos de Pedagogía*, (282), p. 25-30.
- Sisjord, M., y Van Reusel, B. (eds.) (1997): Youth and Sport. Monográfico de la *International Review for the Sociology of Sport*, 34/2.
- Waddell, M. (1998): *Comprendiendo a tu hijo de 12-14 años*. Barcelona: Paidós.

ANNEX:**Recull normatiu que fa referència a l'organització de les activitats extraescolars****Definició de conceptes clau:***1. Activitats complementàries*

Són activitats que es realitzen en el marc de l'horari escolar, estan organitzades pels centres educatius d'acord amb el seu projecte educatiu. Són diferents de les activitats lectives (LOPEGC, 1995 de Participación, evaluación y gobierno de los centros).

2. Activitats extraescolars

Encaminades a potenciar l'obertura del centre al seu entorn i a procurar la formació integral de l'alumnat en aspectes referits a l'ampliació del seu horitzó cultural, la preocupació per la seva inserció en la societat o l'ús del temps lliure. Són fora de l'horari lectiu, voluntàries per a l'alumnat i busquen la implicació activa de tota la comunitat educativa.

LODE (1985). Ley Orgánica de Derecho a la Educación**Artículo 7.2., b)**

“Las asociaciones de alumnos asumirán, entre otras, las siguientes funciones...”

b) Colaborar en la labor educativa de los centros y en las actividades complementarias y extraescolares de los mismos”

Artículo 57, h)

“El Consejo Escolar tendrá la función de participar en la aplicación de la línea pedagógica global del Centro y fijar las directrices para las actividades extraescolares”

LOGSE (1990). Ley de Ordenación General del Sistema Educativo**Artículo 57.5**

“Las administraciones locales podrán colaborar con los centros educativos para impulsar las actividades extraescolares y promover la relación entre la programación de los centros y el entorno socioeconómico en que éstas desarrollan su labor”

ROC (1996) Reglament Orgànic dels Instituts de Secundària**Article 6. De l'ús dels centres**

- 6.1. El Departament d'Ensenyament o, si s'escau, l'Administració titular vetlla per l'ús social dels edificis i instal·lacions dels instituts d'educació secundària fora de l'horari escolar, d'acord amb la normativa vigent.
- 6.2. Les associacions de pares d'alumnes poden realitzar en els instituts d'educació secundària les seves activitats i programes de formació, de la manera que estigui establerta a la normativa vigent.
- 6.3. Els instituts d'educació secundària fomentaran la utilització de les seves instal·lacions. Els ingressos que s'obtenen són aplicats a les despeses de funcionament del centre i han de donar, com a mínim, cobertura a tota la despesa generada.
- 6.4. En tot cas, cal garantir el normal desenvolupament de les activitats de l'institut.

Article 11. La programació general de l'institut

- 11.1. La programació general del centre inclou els aspectes següents:
  - d) La programació anual de les activitats extraescolars.

ANNEX
(Continuació.)**Article 34.** *El Consell Escolar del centre*

34.2. Són competències del consell escolar:

- i) Elaborar les directrius per a la programació i el desenvolupament de les activitats escolars complementàries, de les activitats extraescolars i serveis, si escau, amb la col·laboració de les associacions de pares d'alumnes. Aprovar-ne la programació i avaluar-ne l'execució.
- l) Establir els criteris sobre la participació del centre en activitats culturals, esportives i recreatives, així com aquelles accions assistencials a les quals el centre pot prestar la seva col·laboració, escoltades les associacions de pares i les associacions d'alumnes.
- n) Promoure l'optimització de l'ús de les instal·lacions i material escolar, i la seva renovació, així com vetllar per la seva conservació.

Article 46. *El coordinador d'activitats i serveis escolars*

46.1. Correspon al coordinador d'activitats i serveis escolars la coordinació general de les activitats escolars complementàries i de les activitats extraescolars del centre i, si s'escau, de la residència, sota la dependència del cap d'estudis.

46.2. En particular, són funcions del coordinador d'activitats i serveis escolars:

- c) Elaborar la programació anual de les activitats extraescolars.
- d) Donar a conèixer als alumnes la informació relativa a les activitats escolars complementàries i a les activitats extraescolars.
- g) Distribuir els recursos econòmics destinats pel pressupost del centre entre les activitats escolars complementàries i les activitats extraescolars.